

O dvou králích, pokušení a Boží naději

(Iz 11,1-5 a 1 S 16,1-13)

j+s 28. 11. 2021

1. neděle adventní

“Brány, zvedněte výše svá nadpraží, výše se zvedněte, vchody věčné, ať může vejít Král slávy,” tak se to zpívá odedávna na začátku adventu: slavíme totiž svátky očekávání - a nečekáme žádnou katastrofu, nýbrž něco skvělého, co Bůh připravil. Tak ať se zvednou závory a odemknou zámky lidských srdcí: Přijď, Pane, mezi nás. Amen.

Čtení: 1. Samuleova 16,1-13

Iz 11,1-4: I vzejde proutek z pařezu Jišajova a výhonek z jeho kořenů vydá ovoce. Na něm spočine duch Hospodinův: duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy. Bázní Hospodinovou bude prodchnut. Nebude soudit podle toho, co vidí oči, nebude rozhodovat podle toho, co slyší uši, nýbrž bude soudit nuzné spravedlivě, o pokorných v zemi bude rozhodovat podle práva.

I. O nadějném očekávání

Advent je něco jako průprava k naději. Doba, ve které žijeme, je v mnoha ohledech tíživá a neradostná (ovšem naši předkové na tom nebyli jinak). Lidstvo má zkušenost, že i sebesthorší začátky mohou skončit dobře, aspoň v to doufáme, ale také nemusejí, což je dost skličující představa. A tak si čteme z Bible texty o beznadějně odepsaném pařezu, ze kterého kupodivu vyraší nový výhonek, anebo o chmurách a černočerné tmě, do níž nečekaně zazáří světlo. Advent je něco jako průprava k nové naději poté, co už jsme prožili zklamání: znovu, ještě jednou, nevzdávejte to. Ne že bychom měli takovou výdrž a věrnost a vitalitu, to asi nemáme, ale nevadí: protože tu naději výhonku a světla dopřává pařezům ve tmě sám Bůh. A advent je vyjádřením naděje, že se i do životního příběhu každého z nás Bůh vloží.

II. O pařezovém království

Bůh provedl lidi, kteří v něj doufali, smrtelným nebezpečím a dal jim k životu zemi, kde jim nic nechybělo. On jim byl věrný, oni jemu ne. Však se jim taky životní obzory záhy jaksi zakabonily a oni si s tím moc nevěděli rady. Jsem-li Bohu nevěrný, moc toho od něj čekat nebudu. Nabyli dojmu, že by je k novému štěstí mohl dovést spíš nějaký šikovný vůdce. A tak si pořídili krále, Saul se jmenoval, a doufali, že si s ním pořídili i to štěstí.

Ze začátku byl Saul dobrý vládce, ale pak si začal přisvojovat pravomoci, které mu nenáležely. Lidem to bylo vcelku jedno. Když si proti předpisům přisvojil nejlepší část kořisti a že Bohu budou stačit zbytky, za zlé mu to neměli (na jeho místě by sami možná nejednali jinak a jeho příklad jim to vlastně trochu umožňuje a uleví jejich svědomí). Bůh však rozhodl, že se Saulem skončí, a pověřil Samuela, ať mu to vyřídí. Trochu riskantní mise, to se však v Božích službách může stát. Král to neuslyší rád (na tom však nezáleží) a také lid dost možná bude proti, leč vůle lidu není svatá a mnohdy ani moudrá, zato bývá vrtkavá. Ani Samuel sám s tím není srozuměn, kdysi Saulovi dost fandil a – jak to tak bývá – trochu to v něm zůstalo i teď, když je z krále, který zprvu nebyl špatný, dnes spíš troska nebo karikatura. Bůh už však vybral za krále někoho jiného. Nenápadného kluka, který se kdesi na venkově stará o ovce. Samuel mu to jde říct: “Bůh tě dnes, Davide, pověřuje důležitým posláním.” Nikdo z těch, kdo tam stáli, netušili, jaké poslání by to mělo být. Samuel jim o tom nic neřekl.

Nevíme, věděl-li to David, možná v tu chvíli ještě ne. To jen čtenář, protože mu to vypravěč vyradil. Samuel odešel zase domů a domácí ani zahraniční zpravodajové asi ani nepostřehli, že se něco stalo: vždyť všechno běží jako dřív, Saul vládne, jak byl zvyklý, a nic neobvyklého zatím není znát. S podporou lidu si Saul nemusí dělat starost, těžkou hlavu má však z toho, že už ho prý nepodrží Bůh. „Vstoupil jsi na šikmou plochu,“ vyřídil mu Samuel, „a po té to dřív či později frčí dolů a někdy nepěknou rychlostí a kdo ví s jakým dopadem...“

Nikdo jiný to zatím neví. Až budou jednou i lidé ze Saula zklamání, asi budou o to víc čekat od Davida (a pak od Šalomouna a pak od dalších nástupců). Pořád vyhlížejí toho pravého, a pořád to není ono.

David jim ve vzpomínkách po letech bude připadat asi nejlepší z těch, co jim kdy vládli, a tak vyhlížejí nějakého „syna Davidova“. Ale je to bída, ideální vůdce pořád nikde. Tenhle jejich královský experiment moc nevykvetl a okupanti z něj udělají pařez. I z pařezového království však může vzejít nový výhonek a do temné slepé uličky posvítí nová naděje, řekne k tomu jeden prorok. V tuhle chvíli je k tomu ještě daleko, zatím ještě nedospěli ani k tomu zklamání, které je tu čeká, ale Bůh už připravuje ten výhonek – vždyť žádné zklamání není definitivní.

III. O pokušení

„Od onoho dne se zmocňoval Davida duch Hospodinův,“ píše se v příběhu. To zní slibně. A Saul? To je právě to: „Od toho duch Hospodinův naopak odstoupil.“ A kdyby jenom to, ale vypravěč ještě dodává: „A přepadal ho zlý duch od Hospodina.“

Není to nespravedlivé? To já nevím. Ale nezkoušejme se na to dívat jakoby z nebe a koukat Bohu do kuchyně, komu co dopřeje a co odejme, protože tahle perspektiva nám nepřísluší. V životě to přece sledujeme odjinud a jinak: ani sám v sobě se dost nevyznám, natož pak v těch druhých. Saula třeba mívali lidi rádi, a teď žasnou, co se to s ním stalo, jde z něj strach...

Bible není nebeská reportáž, Bible je lidské přemýšlení o tom, jak se nám (naštěstí!) do života vkládá Bůh, a tohle přemýšlení dostalo podobu vyprávění. Lidi chtěli krále a zpočátku to šlo, ale on pak přestal dělat, co je v Božích očích dobré, a začal být nebezpečný. „Hospodinův duch od něj odstoupil,“ komentuje to vypravěč, aby vysvětlil, že se člověk může změnit a být jiný, než jak jste ho znali, a že ne všechno, co teď tenhle funkcionář vyvádí, je od Boha. Následuje věta, že ho přepadl zlý duch (nic, co byste chtěli zažít). I ten je pod Boží mocí, není silnější než Bůh, ovšem silnější než vy nebo já nebo Saul, to určitě je.

Když jsem Bohu nevěrný, moc toho od něj nečekám. A tak má Saul někde uvnitř k Bohu daleko a je v pokušení všechno vidět podezíravě a nenávisťně. Každý máme spoustu negativních stránek a vlastností, a když se jim přestanu bránit a když kašlu na to, co je v Božích očích dobré, a když mi to pak někdo připomene a vytkne, možná začnu Boha vnímat jako svého protivníka. A protože si na Boha netroufnu, přesmě-

ruju svou zlobu na jiný terč: což se Saulovi přihodilo a odnést to měl David. A Jonatan. A časem možná i Samuel. A leckdo další. „Neuved' nás v pokušení,“ říkáme v modlitbě. Saul se v něm ocitl a neví, kudy z něj ven (a možná ani nechce).

V dalším pokračování investuje neuvěřitelnou energii do pokusů, jak se zbavit Davida. Sebestředná ruina, požívající zatím úcty poddaných, je přece král. „Jsem přece pověřený službou Bohu, ale vy jste všichni proti mně.“ Porovnejte si to s tím, co říká David: „Hospodin mě vytrhl ze spárů lva a medvěda a vytrhne mě i ze spárů tady toho“ (čímž mínil Goliáše).

IV. Goliáš oloupen, veselme se

Advent je něco příprava k naději. A je to doba, která předchází vánočnímu vyprávění o narození Ježíše neboli zprávě o tom, jak se i do našeho životního příběhu vložil Bůh. Až Ježíšův životní příběh skončí, jeho následovníci křesťané to shrnou do vyznání: „Bojoval jsem o život a Hospodin mě zachránil!“ Bojujeme o život, jak to jde, a Ježíš, jemuž se taky někdy přezdívalo syn Davidův, je pro nás ztělesněním toho, že nás Bůh zachránil. Že do dobrého i zlého našich dnů vstoupil syn Boží a že nás díky tomu Boží moc přijme do cíle, k němuž zatím ze všech sil životem běžíme.

Když přijdou v životě těžké okamžiky, kéž víte, že na ně nejste sami – protože Bůh je přece blízko, je s vámi. Je s vámi i ve chvílích dobrých. A tak ať vás tahle naděje – že na radosti ani nesaže nejsme sami – provází celým životem. A Boží láska a milosrdenství ať naplňují vaše dny a ať vedou vaše kroky, kamkoli půjdete. Amen.